

Verf

Inleiding

De schappen in de bouwmarkt staan er vol mee: verf! Oudhollandse kleuren als ossenbloedrood voor op de gevel van de landelijke woning, trendy kleuren voorzien van sprekende namen, voor de moderne doe-het-zelver. Iedere ‘thuisschilder’ kan iets van zijn of haar gading vinden en geen oppervlak hoeft ongeschilderd te blijven. Maar, wat zit er nu eigenlijk in zo’n blik verf, en welke verf moeten we kiezen voor welke klus? Dit Groentje helpt u een verantwoorde keuze te maken.

Waarom verven we?

Tuinbezitters vinden in en om de tuin talloze objecten die wel een verfje kunnen gebruiken. Het houten tuinhuis, het metalen plantenrek, de stenen muur, of het klimrek voor de kinderen. Verschillende ondergronden die om een verschillende benadering vragen.

Eerst moeten we ons afvragen wat het nut is van verven. Veel houtsoorten moeten beschermd worden tegen schimmels. Bij een bepaalde vochtigheidsgraad en temperatuur van het hout, kunnen schimmels die zich in het hout bevinden zich ontwikkelen en het hout aantasten. We spreken dan na verloop van tijd van houtrot. Door het hout af te dekken met een laag verf, wordt het voor de schimmels onmogelijk om in het hout te dringen. Schimmels die eventueel al in het hout aanwezig zijn, kunnen niet meer actief worden. Bij metalen voorwerpen moeten we ervoor zorgen dat de boel niet roestend ten onder gaat. Metalen reageren namelijk met de zuurstof in de lucht. Er ontstaat corrosie (roest).

Naast bescherming kan ook versiering een overweging zijn om naar de verfkwest te grijpen. Speelgoed voor kinderen bijvoorbeeld moet er aantrekkelijk uitzien. Maar, zoals er in sprookjes wordt gewaarschuwd voor de verleiding van dat ene mooie appeltje, zo moet u bij de keuze van de verfsoort alert zijn op de eventuele gevolgen voor uw kinderen van dat mooie kleurtje. Zeker speelgoed dat door kleine kinderen in de mond kan worden genomen, moet met absoluut gifvrije verf worden behandeld.

Als we, voor tuinhuis of speeltoestel, gekozen hebben voor hardhout, hoeft er eigenlijk niet te worden geverfd. Hardhout heeft van zichzelf een lange levensduur (meestal langer dan 25 jaar) en is daarom zeer geschikt voor toepassingen in de open lucht. Bovendien heeft het hout vaak zo’n mooie natuurlijke kleur, dat alleen de zeer fanatieke schilder nog een excuus heeft om het hout van een verfje te voorzien. Het grote nadeel van het gebruik van (tropisch) hardhout is dat door de houtkap tropische regenwouden ‘bij bosjes’ sneuvelen. Voor milieu- en natuurbewuste doe-het-zelvers komt daardoor alleen hardhout uit verantwoord beheerde bossen (met FSC-keurmerk) in aanmerking.

Wat is verf

Is het toch nodig om uw hout of andere materialen tegen weersinvloeden te beschermen, dan is het zaak een verantwoorde keuze te maken uit het verfaanbod. Verf bestaat uit verschillende onderdelen. De mix van die onderdelen bepaalt hoe milieubelastend de gebruikte verf uiteindelijk is.

Verf bestaat uit: pigmenten, weekmaker en bindmiddel. Soms voegt men nog vulstoffen toe om de verfmassa te vergroten.

Pigmenten

Pigmenten zijn heel kleine korreltjes met een bepaalde kleur. Pigmenten gewonnen uit metalen zijn, in de meeste gevallen, milieubelastend. Aardpigmenten, zoals oker en amber zijn niet milieubelastend.

Weekmaker

We onderscheiden drie weekmakers of verdunningsmiddelen:

1. Water. Water wordt toegepast in waterdragende verven. Water is niet milieubelastend.
2. Terpentine. Terpentine is milieubelastend. Het inademen van terpentinedampen is schadelijk voor de mens. Het kan het zenuwstelsel aantasten en ernstige geheugenstoornissen veroorzaken. Bij aanraking met de huid lost terpentine huidvetten op. Dit kan in een aantal gevallen problemen opleveren.
3. Thinner. Thinner wordt toegepast in tweecomponentenverf. Thinner is milieubelastend. Het inademen van thinnerdampen is schadelijk voor de mens. Het inademen gedurende enkele uren kan een 'dronken' gevoel en gedrag veroorzaken. Het geregeld inademen gedurende langere tijd tast het zenuwstelsel aan en veroorzaakt ernstige geheugenstoornissen. Bij aanraking met de huid lost het huidvetten op en dit kan problemen veroorzaken.

Bindmiddel

Net als bij de weekmakers onderscheiden we drie soorten bindmiddel: water, terpentine en thinner.

Soorten verf

De mix van onderdelen bepaalt wat voor soort verf het is en in welke mate de verf als milieubelastend beschouwd moet worden.

We onderscheiden de volgende soorten verf: waterdragend, terpentinedragend, thinnerdragend, lijnolieverf, beits, carboleum, vernis, loodmenie, ijzerverf en grondverf.

Waterdragende verf

Deze verf bestaat uit water (niet milieubelastend) en acrylaten en polyurethaan voor de kleur (milieubelastend).

Terpentinedragende verf

Deze verf bestaat uit terpentine en kleurstoffen, de akkydverbindingen. Alle bestanddelen van terpentinedragende verf zijn milieubelastend. Beroepsmatig mag deze verf binnenshuis niet meer worden gebruikt. Buitenshuis moet een beroepsschilder volgens de ARBO-wet mondbescherming gebruiken bij het verven.

Thinnerdragende verf

Alle bestanddelen van thinnerdragende verf belasten het milieu. Bij beroepsmatig gebruik gelden dezelfde voorwaarden als bij terpentinedragende verf.

Lijnolieverf

Deze verf is volledig milieuvriendelijk, mits ook niet-milieubelastende pigmenten gebruikt zijn.

Beits

Beitsen zijn er ook weer in soorten. Kleurbeits bestaat uit water en kleurstof van aardpigmenten en is daarom 100% milieuvriendelijk. Wasbeits (vaak toegepast op meubelen) is eveneens volledig milieuvriendelijk. De derde beitssoort -oplosmiddelhoudende beits- bevat naftaleen en kleurstof uit aardpigmenten. Naftaleen is milieubelastend, de gebruikte kleurstof niet.

Carboleum

Carboleum wordt gemaakt uit aardolie en mag, tot binnenkort een algeheel gebruiksverbod ingaat, alleen onder zeer strenge veiligheidsvoorwaarden gebruikt worden. Als u nog een potje carboleum heeft staan, is in feite de enige weg die naar de chemokar. Hout bewerkt met carboleum is zeer milieubelastend, omdat de carboleum langzaam uit het hout de grond in lekt.

Vernis

Vernissen zijn kleurloze verfstoffen die, afhankelijk van hun samenstelling, wel of niet milieubelastend kunnen zijn.

Loodmenie

Loodmenie werd vroeger gebruikt om de kopse kanten van hout af te sluiten, maar mag tegenwoordig niet meer gebruikt worden. Loodmenie is zeer milieubelastend.

Ijzerverf

Zoekt u een alternatief voor loodmenie, dan is ijzerverf een optie. Ijzerverf is matig milieubelastend.

Grondverf

Grondverf is een verfsoort die dient om de te schilderen ondergrond voor andere verven meer geschikt te maken.

Op basis van het voorgaande moet u, met het verfblik in de hand, al beter kunnen bepalen welke verfsoort voor u nog wel verantwoord is om te kopen en gebruiken en welke niet. Naast milieuoverwegingen spelen nog andere factoren, namelijk het materiaal van het te verven object. Voor elk van de onderstaande materialen hebben wij, uitgaande van de mate van milieuvriendelijkheid, aangegeven welke verfsoort als eerste, tweede en derde keus geldt.

Buitenmuren

- 1e keus: waterdragende verf, natuurverf, minerale verf;
- 2e keus: Waterdragende acrylverf;
- 3e keus: Alkydverf

Binnenmuren

1. witkalk, minerale verf, waterdragende natuurbeits;
2. natuurverf, waterdragende acrylverf;
3. alkydharsverf, vinyllatex

Houtwerk buiten

1. natuurverf, kookverf;
2. water-dragende acrylaatverf;
3. alkydverf

Houtwerk binnen

1. waterdragende natuurbeits;
2. natuur- verf, high solidverf;
3. alkydverf

Staal

1. natuurverf;
2. high solidverf;
3. alkydverf, ijzermenie

Het reinigen van de verfkwasten

De keuze is gemaakt, de klus is geklaard, of toch niet? Wanneer u halverwege uw schilderklus blijft steken, kunt u uw kwasten niet zomaar aan de kant gooien. Ook dan zijn er meer of minder milieubelastende manieren om met uw materialen om te gaan.

Als u vanmorgen heeft geverfd en u besluit om vanmiddag weer verder te gaan, hoeft u de kwast voor die paar uurtjes niet schoon te maken. Als u de kwast in water zet, zal de verf na een paar uur onder water niet opgedroogd zijn. U kunt dus 's middags met dezelfde kwast doorverven.

Neemt u een langere pauze tussen twee verfklassen, dan kunt u de kwast ook in aluminiumfolie wikkelen en in het vriesvak leggen. Na het ontdooien is de kwast, ook na enkele weken, nog prima bruikbaar.

Het schoonmaken van de kwasten vraagt wat meer aandacht op het moment dat u echt klaar bent met verven. Kwasten kunnen in principe gereinigd worden met het 'eigen' oplosmiddel van de verf die gebruikt is.

Schoonmaken met water

Bij waterdragende verven maakt u de kwast schoon met lauw water. De verfresten en het water kunt u scheiden met behulp van een koffiefilter. Het water is niet milieubelastend, het filter met de verfresten hoort thuis bij het klein chemisch afval. Zodra de kwast schoon is, vet u de haren van de borstel in met een natuurlijk olie, bijvoorbeeld zonnebloemolie. De haren hoeven niet te druipen, maar ze moeten wel vochtig zijn. Op deze manier blijven de haren van de kwast zacht en dit komt een volgende keer het schilderresultaat weer ten goede. Bij het volgende gebruik wrijft u eerst de kwast goed schoon op een oude krant.

Schoonmaken met groene zeep

Gebruikte kwasten kunnen altijd gereinigd worden met groene zeep. De zeep breekt de verf gedurende een langere tijd af. Denk erom dat u ook het hart van de kwast in de groene zeep zet. Maak hiertoe met de kwast in het zeepwater regelmatig een deppende beweging. Wel het zeepwater enige keren vernieuwen. De haren van de kwast blijven mooi zacht. Na het schoonmaken kunt u de haren weer invetten met wat natuurlijke olie. Het verfwater en het zeepsop is niet milieubelastend. De verfresten en het zeepsop scheidt u met behulp van een koffiefilter. Het filter met de verfresten valt onder het klein chemisch afval.

Schoonmaken met terpentijn of thinner

Kiest u voor schoonmaken met terpentijn of thinner, dan kiest u voor de minst milieuvriendelijke methode en u moet dan ook zuinig zijn met het oplosmiddel. Nadat u de kwast goed heeft gereinigd, schudt u het oplosmiddel met de opgeloste verf in een oude fles. U zult na enige tijd zien dat de verfresten naar de bodem van de fles zijn gezakt. De laag oplosmiddel boven de verfresten is weer te gebruiken voor een volgende klus. Het gebruikte oplosmiddel kunt u voorzichtig teruggieten in de fles met schoon oplosmiddel. De (uiteindelijk) volle fles met verfbezinsel levert u weer in bij het depot voor klein chemisch afval. De schoongemaakte kwast spoelt u na met groene zeep en daarna vet u de haren van de kwast weer in met natuurlijke olie.

Tekst: AVVN (Eveline Buijink, met dank aan B. van de Venne).